

Bürok-ra-ta-ta-ta!

Rövid lesznek, szól a kígyó és rákúszott a vasúti sínre. Sínen van a bürokráciát elejtő központi állam is. Csonkolni akar, mérgét kiadja. Használni képtelen; kifelé-lefelé tud, szeret ártani. Nem törődik másokkal, (mellék)hatásokkal; morál, jog, belátás, tankönyv nem (f)elismert korlátja. Túsza saját szlogenének; semmi nem lehet erősebb, bonyolultabb, mint hogy a „reformok működnek”. Ha mégsem, jön a nyúzókés. Sok etapban üti-vágja a brüsszeli, meg a honi bürokráciát a kormány(fő). Hamisan, demagóg ellenségképpel összeveti egy kócerájjal az uniósat; több hullámban, bűnbakot kreálva belegázol(nak) a hazaiba. Hirdeti(k): fent erő, politikai kormányzás és rend van; másutt értetlenség, ellenséges miliő, tán szabotázs is. Néhai mesterem, Fonyó Gyula leleményét átvéve, „közigazgatásként” vallom, hogy - kevés racionális megfontolás mellett - baklövések sorozata az államigazgatás (re)konstrukciója. Pozitív eleme lehetne a széttartó ágazati külön érdek és irányítás összefogása; feltéve, ha nem kíméletlenül centralizált mamutszervezetekbe, pártpolitikai vasmarokba hozná össze a nem egynemű feladatokat is. Az inkompetencia jele ugyanakkor pl. az önkormányzati igazgatás nullásgéppel való megsturcolása, az építésügyi gyeplő kiengedése, a szabálysértési szankcionálás elembertelenedése, továbbá a garanciákat felrúgó szerencsétlenkedés az adóigazgatásban. Ilyen az új családpolitikai csodafegyver: a „csok” hibás előkészítése és bevezetése is.

Fogalma nincs a kormány(zat)nak egy XXI. századi, modern, európai közigazgatás mibenlétéről: annak kardinális elveiről, mesterfogásairól, betagozódásáról, fair mérlegre tételéről, átalakításának axiómáiról, s a politika és a szakma felelős kapcsolatáról. Csúcsszinten három hibás effekt létezik: 1. a pénz az isten, adják-veszik önös pártérdek szerint, 2. nekik a struktúra dominójáték, tetszőlegesen össze (vissza)rakható, s 3. elég az, ha satuban tartanak, barát-ellenség logikával lecserélnek vagy pláne elzavarnak párezer hivatalnokot. Emberáldozat a publikum kiengesztelésére; nem nagy ár, sőt a folytonos moz(gat)ás a fejlesztés illúzióját keltheti.

Ez tükröződik abban, hogy hatezertől százötven-ezerig tartó számháború folyik a leépítés létszámáról; csaknem a nyuszika „halállistája” ad konkrétumot a célba vett intézmények, szervezetek sor(s)áról; a szerencsén vagy a miniszterelnök judíciumán múlik majd, hogy kivel mi történik; kiismerhetetlen logikával mennek a levesbe vagy bármerre főhatóságok, háttérintézmények a minisztériumok alatt, helyett vagy azok kebelébe. Ellenben autonómia, független szakértelem, élenjáró szakmai szolgáltatás, értékörzés, távlatos alternatíva, prognózis, hatástanulmány, válságváriáns: felesleges, káros, drága, le vele!

Bár a cikluszavar egészségügyi fogalom, jellemzője az elszabaduló kormányzati igazgatásnak is. Tankönyvi alapismeretek hiányoznak legfőképpen az igazgatás lényegéről, ciklusa elemei összhangjáról, ezek működési rendjéről és a megújítás tudnivalóiról. Kiinduló pont, tankönyv 26. oldal: a „közigazgatás az állam szakigazgatása”. Ami ma van: ritkán „szak”, többnyire csupán politika; és rendszerint nem is perfekt, sem végig gondolt ez az igazgatás. Mindenféle igazgatás szervezet(ek) folytonos, ciklikus, harmonikus, professzionális működésben tartását jelenti, melynek összetevői meghatározott sorrendben és kapcsolatban állnak egymással. A tartalmi elemek nem tetszőlegesek; a leg(el)ismertebb definícióját a POSDCORB angol mozaikszó nyújtja. Ez magyarul a következőket adja: tervezés, szervezés, személyzet, irányítás, koordináció, jelentés(tétel), gazdálkodás (büdzsé). Más fogalmi megközelítés így ad sorrendet: információ-szerzés, tervezés, koordináció, munkamegosztás, döntés, ellenőrzés (visszacsatolás). Bármelyiket vesszük alapul, gazdag belső tartalmat találunk; ezért ezek nem ütnek, hanem árnyalják egymást. Három kulcsérv nyilvánvaló: 1. feladathoz szabunk szervezetet, irányítást, döntést és közpénzt, nem pedig pénzügyi megfontolás (megszorítás) határoz meg előre és hátrafelé mindent. 2. Középmezőben tehát nincs korlátlan mozgástere a döntőnek és az irányítóknak; nem függetlenítheti magát a ciklus többi elemétől, azok normális menet(rendj)étől. 3. A folyamatos ellenőrzés, a célok és a megvalósulás összevetése, s a ciklus kezdetére történő visszahatása nem úszható meg. Az államgépezetben ez nem pusztán belügy: a számadás kényszere a közhatalmi igazgatás demokrácia kritériuma. Senki

nem a saját tenyerébe ülve méri meg önmagát; és a monopolhelyzete nem több jogot, hanem több és nyílt beszámolási kötelezettséget kíván.

További evidenciák: nem egy műfaj a közhatalmi, hatósági igazgatás, és az ellátó, szolgáltató, szükséglet-kielégítő intézményi profil; különbségük alkotmányos garanciákban, az alapvető jogok terén is testet ölt. Ezek nem csereszabatosak egymással, optimális szinterük és működési profiljuk helyhez kötött. Nincs olyan mennyiségi elhatározás, mely szavatol vagy kikényszerít minőségi megújítást, előre lépést ott, ahol nem volt tisztességes diagnózis, de jön kutyára dér, így képződik büntetés jellegű, erőszakos beavatkozás, látszat-cselekvés. Korszerűsítés, profil-tisztítás gyakran szükséges, ám a végig nem gondolt és profin, perfekt módon meg nem szervezett változtatás a senki földjére vezet. Nem jönnek a modernizáció előnyei, viszont büntetnek a szisztéma megrendítésének és a kiforratlanságnak a tartós gondjai. Komphelyzet állandósul, melyben senki nem találja a helyét, ellenben szélcsendben kivárható, tán meg is úszható a következő ötletroham. Az egyik oldalon rohambrigád, a másikon rejtőzködés, túlélő üzemmód.

A kormányzat eddigi lépései vadásztempót modelleznek. Ez így nem modernizáció, hanem állomány-gyérítés, selejtezés. Műszo szemléltet. A kompetencia általában hozzáértés, alkalmasság. A vadász kompetencia ellenben vadászrész, melyről az értelmezés megjegyzi: elvihető friss hús; adóköteles, melyről a vadásztársaságok és a vadászok igyekeznek nem tudomást venni.

Budapest, 2016. február 2.